

บทที่ 3 การบริโภค การออม และการลงทุน

การบริโภคและการออม

การบริโภคถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบของอุปสงค์รวมที่มีสัดส่วนมากที่สุดในบรรดาองค์ประกอบของอุปสงค์รวมที่มีอยู่ทั้งหมด ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วมักมีสัดส่วนสูงกว่าร้อยละ 50 ของ อุปสงค์รวมในทุกประเทศ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการบริโภคและการออมของคนในประเทศเป็นสำคัญด้วย การบริโภคเป็นรายจ่ายของครัวเรือนในการซื้อสินค้าและบริการทั้งในรูปแบบของสินค้าคงทนถาวร สินค้า ไม่คงทนถาวร และบริการต่างๆ จากรายได้ส่วนบุคคลสุทธิ (DPI) ที่ต้นได้รับมา ขณะที่การออมก็คือ รายได้ส่วนบุคคลสุทธิ (DPI) ส่วนที่เหลือของครัวเรือนภายหลังจากหักรายจ่ายเพื่อการบริโภคออกไปแล้ว จากรายได้ส่วนบุคคลสุทธิที่ครัวเรือนได้รับมาจากการขายปัจจัยการผลิตของตนไปให้แก่หน่วยธุรกิจ ครัวเรือนจะสามารถนำไปใช้จ่ายได้เพียง 2 ลักษณะเท่านั้น นั่นคือ 1) นำไปซื้อสินค้าและบริการภายในประเทศ และ 2) เก็บไว้ในรูปเงินออมซึ่งเราสามารถนำมาเขียนในรูปแบบของสมการได้ดังนี้

$$Y = C + S$$

โดย Y คือ รายได้ส่วนบุคคลสุทธิ (DPI)

C คือ การบริโภค

S คือ การออม

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคและการออม

การบริโภคเป็นองค์ประกอบหลักของอุปสงค์รวม และการเปลี่ยนแปลงของการบริโภทย่อมสามารถส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติดูดยภาพได้ขณะเดียวกัน เราก็ทราบว่า การบริโภคและการออมต่างก็เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ด้วยเหตุนี้ในอีกแง่หนึ่งเรา ย่อมกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของการออมก็สามารถ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรายได้ประชาชาติดูดยภาพได้เช่นกัน ปัจจัยที่สำคัญๆ และมีอิทธิพลค่อนข้างสูงต่อการบริโภคและการออม ดังต่อไปนี้

1.1 รายได้ในปัจจุบัน (current income)

หมายถึง รายได้ส่วนบุคคลสุทธิ (DPI) ซึ่งเป็นรายได้ที่บุคคลครัวเรือนสามารถนำไปใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ หรือนำไปเก็บออมไว้ได้อย่างแท้จริงได้ในปัจจุบันถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการตัดสินใจบริโภคหรือเก็บออมของเรือน เมื่อเทียบกับปัจจัยอื่นๆ เนื่องจากครัวเรือนจะมีความสามารถในการบริโภคหรือเก็บออมมากขึ้นเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับรายได้ที่ครัวเรือนได้รับการขายปัจจัยการผลิตของตนเป็นของตนเอง รายได้ในปัจจุบันกับการบริโภคและการออมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

1.2 รายได้ในอนาคตที่คาดคะเนไว้ (expected future income)

รายได้ในอนาคตที่คาดคะเนไว้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคและออมทรัพย์ของครัวเรือนในทิศทางที่แตกต่างกัน โดยเมื่อครัวเรือนคาดคะเนว่ารายได้ในอนาคตของตนจะเพิ่มขึ้น ครัวเรือนจะทำการบริโภคในปัจจุบันมากขึ้น แต่จะทำการออมทรัพย์น้อยลง

1.3 ความมั่งคั่ง (wealth)

ความมั่งคั่งเป็นตัวแปรประเภทตัวแปรเชิงสต็อก (Stock) ที่แสดงถึง มูลค่าสุทธิ (net worth) ระหว่างสินทรัพย์ที่อยู่ในรูปของสินทรัพย์ทางการเงิน (financial assets) และสินค้าที่จับต้องได้ (tangible assets) อาทิ บ้าน รถยนต์ ที่ดิน ฯลฯ กับหนี้สินทั้งหมดของครัวเรือน ณ จุดใดจุดหนึ่งของเวลา' ซึ่งแตกต่างจากรายได้ (income) ที่มีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงกระแส (flow) สำหรับการออมแล้ว เนื่องจากความมั่งคั่งที่เพิ่มสูงขึ้นไม่ได้มีผลทำให้รายได้ในปัจจุบัน ในรูปของ เงินเดือน ค่าแรง ฯลฯ เพิ่มขึ้นด้วยแต่อย่างใด ฉะนั้น การบริโภค ที่เพิ่มขึ้นจากความมั่งคั่งที่เพิ่มขึ้น จะเป็นผลให้ครัวเรือนต้องลดการออมลงเป็นการทดแทน เราจึงสรุปได้ว่า การเพิ่มขึ้นของความมั่งคั่งจะทำให้การบริโภคในปัจจุบันเพิ่มขึ้นแต่จะทำให้การออมลดลง ในทางตรงข้ามการลดลงของความมั่งคั่งจะทำให้การบริโภคในปัจจุบันลดลงแต่การออมจะเพิ่มสูงขึ้นแทน

1.4 อัตราดอกเบี้ย (interest rate)

เมื่อเราพิจารณาถึงอัตราดอกเบี้ยที่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเศรษฐกิจใดๆ ไม่ว่าจะเป็นของหน่วยเศรษฐกิจใดก็ตาม เราย่อมต้องพิจารณาที่อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (real interest rate) เป็นหลัก

ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงสูงขึ้น ต้นทุนในการกู้ยืมเพื่อบริโภคของครัวเรือนย่อม สูงขึ้น ทำให้ความต้องการบริโภคของครัวเรือนลดลง แต่ในขณะเดียวกันอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงที่สูงขึ้น ก็สะท้อนถึงผลตอบแทนที่จะได้รับการออมที่เพิ่มขึ้น ทำให้ครัวเรือนมีแรงจูงใจที่จะเพิ่มการออมให้มากขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงลดลง การบริโภคของครัวเรือน ย่อมเพิ่มขึ้น ขณะที่การออมของครัวเรือนก็ย่อมลดลง

1.5 อัตราภาษี (taxation)

รายได้ปัจจุบันที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคหรือออมของครัวเรือนนั้น เราหมายถึง รายได้ส่วนบุคคลสุทธิ (DPI) ที่เป็นหนึ่งในความหมายของรายได้ประชาชาติที่คำนวณจากรายได้ส่วนบุคคล (PI) หักด้วย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาก็มีผลกระทบทางอ้อมต่อการบริโภคและการออมผ่านรายได้ในปัจจุบันด้วย เนื่องจาก หากรัฐบาลมีการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงขึ้น (โดยรายได้ส่วนบุคคลคงเดิม) ย่อมทำให้รายได้ในปัจจุบันหรือรายได้ส่วนบุคคลสุทธิลดลง ซึ่งการลดลงของรายได้ส่วนบุคคลสุทธิก็จะส่งผลต่อการบริโภคและการออมของครัวเรือนลดลงตามการลดลงของรายได้ส่วนบุคคลสุทธิ และในทางตรงกันข้าม หากรัฐบาลมีการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลง รายได้ในปัจจุบันหรือรายได้ส่วนบุคคลสุทธีย่อมเพิ่มขึ้น ซึ่งย่อมมีผลให้การบริโภคและการออมเพิ่มขึ้นตามมไปด้วยนั่นเอง

1.6 ค่านิยมทางสังคม (social value)

ค่านิยมทางสังคมแม้จะมีใช้ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สามารถวัดออกมาเป็นเชิงปริมาณถึงผลกระทบที่จะมีต่อการบริโภคและการออมได้อย่างชัดเจน ค่านิยมทางสังคมที่มีต่อการบริโภคและการออมมิได้เกิดจากแรงกระตุ้นของปัจจัยทางเศรษฐกิจแต่เกิดจากแรงกระตุ้นหรือแรงกดดันทางสังคม โดยหากสังคมใดให้ความสำคัญกับการประหยัด สังคมดังกล่าวย่อมให้ความสำคัญกับการออมมากกว่าการบริโภค ขณะที่สังคมใดให้ความสำคัญ กับวัตถุเป็นหลัก สังคมดังกล่าวย่อมให้ความสำคัญกับการบริโภคมมากกว่าการออม

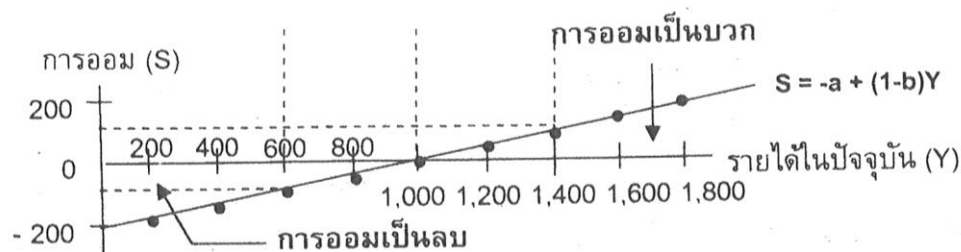
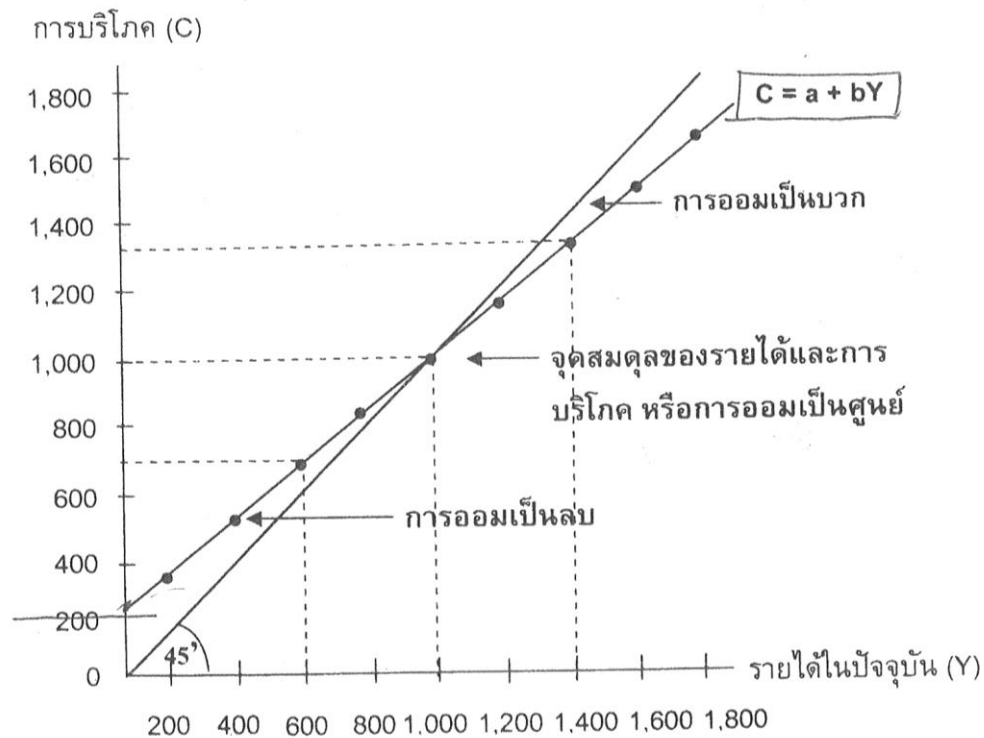
3. ตารางและเส้นการบริโภคและการออม

ตารางที่ 4-1
การบริโภคและการออม ณ ระดับรายได้ในปัจจุบันต่าง ๆ
✱ (หน่วย : พันล้านบาท)

รายได้ในปัจจุบัน (Y)	การบริโภค (C)	การออม (S)
0	200	-200
200	360	-160
400	520	-120
600	680	-80
800	840	-40
1,000	1,000	0
1,200	1,160	40
1,400	1,320	80
1,600	1,480	120
1,800	1,640	160
2,000	1,800	200

ณ ระดับรายได้ในปัจจุบันเท่ากับ 0 เมื่อแทนค่าลงในสมการการบริโภคและการออมเราก็จะได้ข้อมูลการบริโภคและการออมเท่ากับ 200 พันล้านบาท และ -200 พันล้านบาทตามลำดับ ต่อมาเมื่อระดับรายได้ในปัจจุบันเพิ่มขึ้นเป็น 200 เมื่อแทนค่าลงในสมการการบริโภคและการออม เราก็จะได้ข้อมูลการบริโภคและการออมเท่ากับ 360 พันล้านบาท และ -160 พันล้านบาท ตามลำดับ เป็นต้น ทั้งนี้ ขณะที่รายได้ในปัจจุบันเพิ่มขึ้น การบริโภคและการออมจะเพิ่มขึ้นนั่นเอง

ในขั้นตอนต่อมาเราย่อมสามารถสร้างเส้นการบริโภคและการออมได้โดยการนำ ข้อมูลในตารางที่ 4-1 มาลงจุดเพื่อสร้างเส้นการบริโภคและการออมที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับรายได้ในปัจจุบัน

จากรูปที่ 4-1 จะเห็นได้ว่า ในรูปประกอบไปด้วยรูปภาพ 2 รูป โดย รูปบน แสดงถึงเส้นการบริโภค ที่มีแกนตั้งแสดงถึงการบริโภคระดับต่างๆ ส่วนแกนนอนแสดงถึงรายได้ในปัจจุบันระดับต่างๆ ขณะที่ รูปล่าง แสดงถึงการออม ที่มีแกนตั้งแสดงถึงการออมระดับต่างๆ ส่วนแกนนอนแสดงถึงรายได้ในปัจจุบันระดับต่างๆ

เส้นการบริโภคในรูปที่ 4-1 ถูกสร้างขึ้นจากการลงจุดคู่ลำดับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ในปัจจุบันกับการบริโภค ณ ระดับต่างๆ ตามข้อมูลในตารางที่ 4-1 โดยสมมติให้มีจุดตัดของเส้นการบริโภคกับแกนตั้งที่ระดับรายได้ปัจจุบันเท่ากับ 0 อยู่ที่ระดับการบริโภคเท่ากับ 200 และมีค่าความชัน

คงที่เท่ากับ .8 ตลอดทั้งเส้น ทำให้เส้นการบริโภคมักมีลักษณะเป็นเส้นตรงและลาด ขึ้นจากซ้ายไปขวา ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างรายได้ในปัจจุบันกับการบริโภค ขณะเดียวกันเส้นการออมก็ถูกสร้างขึ้นจากการลงจุดคู่ลำดับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ในปัจจุบันกับการออม ณ ระดับต่างๆ ดังข้อมูลในตารางที่ 4-1 เช่นกัน โดยมีจุดตัดของเส้นการออมกับแกนตั้งที่ระดับรายได้ปัจจุบันเท่ากับ 0° อยู่ยู่ที่ระดับการออมเท่ากับ -200 ขณะที่ความชันของเส้นการออมคงที่ตลอดทั้งเส้นเท่ากับ (1 - .8) หรือ .2 เส้นการออมจึงเป็นเส้นตรงที่ลาดขึ้นจากซ้ายไปขวาที่แสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างรายได้ในปัจจุบันกับการออมเช่นเดียวกัน

รูปที่ 4-1 นี้ ยังแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ในปัจจุบัน การบริโภค และการออมไปใน รายได้ ในปัจจุบันที่ครัวเรือนได้รับมา ครัวเรือนจะสามารถนำไปใช้จ่ายใน 2 ทาง คือ การบริโภค หรือการออม ฉะนั้นในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งหากครัวเรือนมีรายได้ในปัจจุบันมากกว่ารายจ่ายเพื่อการบริโภค ครัวเรือนก็จะมีเงินออมเป็นบวกหรือหากในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งครัวเรือนมีรายได้ในปัจจุบันเท่ากับการบริโภค ครัวเรือนก็จะ มีเงินออมเท่ากับศูนย์ แต่ถ้าหากในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ครัวเรือนมีรายได้ในปัจจุบันน้อยกว่ารายจ่ายเพื่อการบริโภค ครัวเรือนก็ย่อมมีเงินออมติดลบนั่นเอง

4. ความโน้มเอียงในการบริโภคและการออม

การบริโภคถือเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญประการหนึ่งของอุปสงค์รวมที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติดูดยภาพ ฉะนั้น การทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมการบริโภค (รวมถึงการออม) โดยรวมของคนทั้งประเทศจึงถือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ศึกษา เศรษฐศาสตร์มหภาค การบริโภคและการออมขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย โดยมีรายได้ในปัจจุบันเป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลและมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันต่อการบริโภคและการออม พฤติกรรมการบริโภคและการออมที่นักเศรษฐศาสตร์มหภาคให้ความสำคัญค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับรายละเอียดของพฤติกรรมการบริโภคและการออมที่มากกว่าความเข้าใจเพียงแค่ว่าการบริโภคและการออมขึ้นอยู่กับปัจจัยใด นอกจากนี้ ยังมีบทบาทอย่างมากต่อการอธิบายการกำหนด และการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติซึ่งถือเป็นแกนหลักสำคัญประการหนึ่งของทฤษฎี เศรษฐศาสตร์มหภาค

4.1 ความโน้มเอียงในการบริโภค

ในการศึกษาถึงความโน้มเอียงในการบริโภค เราจึงแบ่งความโน้มเอียงในการบริโภคออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

ก) ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการบริโภค (average propensity to consume : APC) คือ อัตราส่วนระหว่างการบริโภคต่อรายได้ในปัจจุบัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ค่าที่บอกให้ทราบว่า การบริโภคเป็นสัดส่วนเท่าใดของรายได้ในปัจจุบัน ณ ระดับต่างๆ ซึ่งสามารถเขียนในรูปของสูตรในการคำนวณได้ดังนี้

$$APC = \frac{\text{การบริโภค}}{\text{รายได้ในปัจจุบัน}} = \frac{C}{Y}$$

ข) ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค (marginal propensity to consume : MPV) คือ อัตราส่วนระหว่าง การเปลี่ยนแปลงการบริโภคต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ในปัจจุบัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ค่าที่บอกให้ทราบว่า การบริโภคเปลี่ยนแปลงไปเป็นสัดส่วนเท่าใด เมื่อรายได้ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ซึ่งสามารถเขียนในรูปของสูตรในการคำนวณ ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} MPC &= \frac{\text{ส่วนเปลี่ยนแปลงของการบริโภค}}{\text{ส่วนเปลี่ยนแปลงของรายได้ในปัจจุบัน}} \\ &= \frac{\Delta C}{\Delta Y} \end{aligned}$$

4.2 ความโน้มเอียงในการออม

เช่นเดียวกันกับความโน้มเอียงในการบริโภค เราสามารถแบ่งความโน้มเอียงในการออมออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

ก) ความโน้มเอียงเฉลี่ยในการออม (average propensity to save : APS) คือ อัตราส่วนระหว่างการออมต่อรายได้ในปัจจุบัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ ค่าที่บอกให้ทราบว่า การออมเป็นสัดส่วนเท่าใดของรายได้ในปัจจุบัน ณ ระดับต่างๆ ซึ่งสามารถเขียนในรูปของสูตรในการคำนวณ ได้ดังนี้

$$APS = \frac{\text{การออม}}{\text{รายได้ในปัจจุบัน}} = \frac{S}{Y}$$

ข) ความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายในการบริโภค (marginal propensity to save : MPS) คือ อัตราส่วนระหว่างการเปลี่ยนแปลงของการออมต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ในปัจจุบัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ ค่าที่บอกให้ทราบว่า การออมจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นสัดส่วนเท่าใด เมื่อรายได้ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย ซึ่งสามารถเขียนในรูปของสูตรในการคำนวณ ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} MPS &= \frac{\text{ส่วนเปลี่ยนแปลงของการบริโภค}}{\text{ส่วนเปลี่ยนแปลงของรายได้ในปัจจุบัน}} \\ &= \frac{\Delta S}{\Delta Y} \end{aligned}$$

5. การเปลี่ยนแปลงของระดับการบริโภคและการออม

โดยทั่วไป ในทางเศรษฐศาสตร์เราแบ่งรูปแบบการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรใด ๆ ทางเศรษฐศาสตร์ ออกได้เป็น 2 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่

1) การเปลี่ยนแปลงปริมาณของตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์ (Change in quantity) ซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยหลักที่ถูกกำหนดให้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์นั้นๆ มากที่สุด ในขณะที่ปัจจัยอื่นถูกกำหนดให้คงที่

การเปลี่ยนแปลงปริมาณของการบริโภคและการออม (change in quantity consumption and saving) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในการบริโภคและการออมอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลง

ของปัจจัยหลักที่กำหนดตัวแปรทั้งสอง ซึ่งใน ที่นี้ปัจจัยหลักดังกล่าวที่กำหนดตัวแปรทั้งสอง ได้แก่ รายได้ในปัจจุบัน

2) การเปลี่ยนแปลงในระดับของตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์ (Shift in) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในระดับของตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์ อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยอื่นๆ ที่มีใช้ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์นั้น ๆ ในขณะที่ ปัจจัยหลักถูกกำหนดให้คงที่ ดังนั้น ในกรณีตัวแปรการบริโภคและการออม การเปลี่ยนแปลงในระดับของการบริโภคและการออม (shift in the consumption and saving schedules) ย่อมหมายถึง การเปลี่ยนแปลงในระดับของการบริโภคและการออม อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยอื่นๆ ที่มีใช้ปัจจัยหลัก (รายได้ในปัจจุบัน) อาทิ รายได้ในอนาคตที่คาดคะเนไว้ ความมั่งคั่ง และอัตราดอกเบี้ย เป็นต้น ขณะที่ ปัจจัยหลัก (รายได้ในปัจจุบัน) ถูกกำหนดให้คงที่ การเปลี่ยนแปลงในระดับของการบริโภคและการออมจะเป็นผลให้เส้นการบริโภคและการออมเคลื่อนขึ้นหรือเคลื่อนลงในทิศทางที่สัมพันธ์กันกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยอื่นๆ ที่กำหนดการบริโภคและการออมในขณะนั้น

การลงทุน

องค์ประกอบของอุปสงค์รวมที่ถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติ นอกเหนือจากการบริโภคที่มีบทบาทในฐานะที่เป็นองค์ประกอบของอุปสงค์รวมที่มีสัดส่วนมากที่สุด ก็คือ การลงทุนซึ่งเป็นองค์ประกอบของอุปสงค์รวมอีก องค์ประกอบหนึ่งถือได้ว่ามีบทบาทอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติ บทบาทของการลงทุนที่มีต่อรายได้ประชาชาติมีได้อยู่ที่สัดส่วนที่มีอยู่ในอุปสงค์รวม ทั้งนี้เพราะหากเปรียบเทียบกับสัดส่วนของการบริโภคที่มีอยู่ในอุปสงค์รวมแล้ว สัดส่วนการลงทุนที่มีอยู่ในอุปสงค์รวมถือว่ามี สัดส่วนน้อยกว่าการบริโภคค่อนข้างมาก แต่บทบาทของการลงทุนอยู่ที่ลักษณะโดยทั่วไปของการลงทุนที่นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่เห็นว่า การลงทุนเป็นองค์ประกอบของอุปสงค์รวมที่ไม่มีเสถียรภาพมากที่สุดเมื่อเทียบกับองค์ประกอบตัวอื่น อันจะเป็นผลให้รายได้ประชาชาติมีความผันผวนตามมาได้อย่างมาก นอกจากนี้ บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการลงทุน ก็คือการเป็นตัวกำหนดความสามารถทางผลิตภาพของระบบเศรษฐกิจในระยะยาวที่สำคัญตัวหนึ่ง ที่จะมีส่วนช่วยให้ระบบเศรษฐกิจสามารถเติบโตอย่างต่อเนื่องในระยะยาวได้

การลงทุน หมายถึง รายจ่ายของหน่วยธุรกิจและครัวเรือน ที่เรียกรวมกันว่า "ภาคเอกชน" เพื่อจัดหาสินค้าทุนใหม่ ในรอบระยะเวลาหนึ่ง นอกจากนี้ การลงทุนยังรวมถึงส่วนเปลี่ยนแปลงสินค้าคงคลังของหน่วยธุรกิจอีกด้วย ดังนั้น เราจึงอาจสรุปถึงความหมายของการลงทุนออกได้ตามประเภทของรายจ่ายเพื่อการลงทุนได้ 3 ประเภท ดังนี้ 1) รายจ่ายในการซื้อ สินค้าทุนเพื่อใช้ในการผลิตของหน่วยธุรกิจ 2) รายจ่ายของหน่วยธุรกิจและครัวเรือนในการซื้อหรือ ก่อสร้างที่อยู่อาศัย และ 3) ส่วนเปลี่ยนแปลงของสินค้าคงคลังของหน่วยธุรกิจ

ยังมีรายละเอียดอีกบางประการที่ผู้ศึกษาเศรษฐศาสตร์มหภาคในเบื้องต้นจำเป็นต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติมได้แก่

1. โดยทั่วไปเมื่อเราพิจารณาถึงคำว่า "การลงทุน" ในฐานะที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของ อุปสงค์รวม เราจะหมายถึงเฉพาะ การลงทุนของภาคเอกชน (private investment) เท่านั้น เราจะไม่นับรวมการลงทุนของภาครัฐบาล (public investment) ซึ่งจะถูกนับรวมไว้ในรายจ่ายในการซื้อ สินค้าและบริการของรัฐบาลอยู่แล้ว
2. การพิจารณาถึงการลงทุนของภาคเอกชนในที่นี้ เราจะเน้นพิจารณาถึงเฉพาะรายจ่ายเพื่อการลงทุน 3 ประเภทข้างต้นเท่านั้น เราจะไม่นับรวมถึงการลงทุนทางการเงินตลอดจนการลงทุนที่ไม่สามารถจับต้องได้ (intangible investment) เช่น การลงทุนในทรัพยากรมนุษย์โดยผ่านการให้การศึกษาและการลงทุนในการเพิ่มระดับเทคโนโลยีโดยผ่านการวิจัยและ พัฒนา
3. การลงทุนที่เราพิจารณาในฐานะที่เป็นองค์ประกอบของอุปสงค์รวมในที่นี้เราจะหมายถึงในแง่ของ การลงทุนเบื้องต้น (gross investment) เท่านั้น โดยการลงทุนเบื้องต้นหาได้จาก การลงทุนสุทธิ (net investment) บวกค่าเสื่อมราคา (depreciation)

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุน

ลงทุนเป็นองค์ประกอบของอุปสงค์รวมที่ไม่มีเสถียรภาพมากที่สุดซึ่งจะส่งผลกระทบทำให้เกิดความผันผวนของระบบเศรษฐกิจตามมาได้อย่างมาก ฉะนั้น ในที่นี้เราจึงจำเป็นต้อง ศึกษาว่าปัจจัย

อะไรบ้างที่มีอิทธิพลทำให้การลงทุนมีการเปลี่ยนแปลงไปได้ โดยทั่วไป ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุน ในเวลาใดเวลาหนึ่ง มีดังต่อไปนี้

1.1 รายได้ประชาชาติ

เราอาจแบ่งการพิจารณาออกได้เป็น 2 กรณีดังนี้

ก. ระดับรายได้ประชาชาติ (the level of national income)

ระดับรายได้ประชาชาติในแต่ละประเทศย่อมเป็นเครื่องสะท้อนถึงความสามารถในการ จัดจ่ายใช้สอย หรือกำลังซื้อของคนภายในประเทศนั้นได้เป็นอย่างดี เมื่อระดับรายได้ประชาชาติอยู่ในระดับสูง ย่อมแสดงว่าประชาชนในประเทศจะมีความสามารถในการซื้อสินค้าและบริการได้มากขึ้น และความสามารถในการซื้อสินค้าและบริการที่มากขึ้นนี้เองก็จะเป็นสิ่งจูงใจให้หน่วยธุรกิจมีการลงทุนมากขึ้น ทำให้การลงทุนภายในประเทศย่อมอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกับระดับรายได้ประชาชาติด้วย

ข. การเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติ (changes in national income)

บทบาทของรายได้ประชาชาติที่มีต่อการกำหนดการลงทุน สามารถพิจารณาถึงบทบาทของรายได้ประชาชาติที่มีต่อการกำหนดการลงทุนได้อีกในลักษณะหนึ่ง นั่นคือ การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ประชาชาติกับการลงทุนในลักษณะพลวัต (dynamic) กล่าวคือ เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงในรายได้ประชาชาติกับการเปลี่ยนแปลงในการลงทุนในลักษณะที่ว่า การเปลี่ยนแปลงในรายได้ประชาชาติจะมีผลทำให้การลงทุนเปลี่ยนแปลงไปเท่าไร

ในทางเศรษฐศาสตร์ เราสามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงในรายได้ประชาชาติกับการเปลี่ยนแปลงในการลงทุนได้โดยอาศัยทฤษฎีที่เรียกว่า ทฤษฎีตัวเร่ง

ตามทฤษฎีตัวเร่ง ปริมาณของสินค้าทุนที่ต้องการหรือการลงทุนสุทธิจะขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติเป็นสำคัญ โดยความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนสุทธิต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น ปริมาณของ

สินค้าทุนที่ต้องการหรือการลงทุนสุทธิจะเพิ่มขึ้นตาม ทั้งนี้เพราะ เมื่อรายได้ประชาชาติกำลังเพิ่มขึ้น ความต้องการที่จะบริโภคในระบบเศรษฐกิจก็จะเพิ่มขึ้นด้วย หน่วยธุรกิจ ก็จะถูกจูงใจให้มีการลงทุนเพิ่มขึ้น เพื่อที่จะสามารถผลิตสินค้าบริโภคได้เพิ่มขึ้น

ในทางตรงกันข้ามเมื่อรายได้ประชาชาติกำลังลดลง ความต้องการบริโภคในระบบเศรษฐกิจก็จะลดลงตาม หน่วยธุรกิจก็จำเป็นที่จะต้องลดการลงทุนตามลงไปด้วย

1.2 อัตราดอกเบี้ย

อัตราดอกเบี้ยถือเป็นปัจจัยสำคัญอันดับต้นๆ ที่หน่วยธุรกิจจะให้ความสนใจในการนำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจในการลงทุนของตน ทั้งนี้เนื่องจาก โดยหลักการพื้นฐานที่สุดในการตัดสินใจไว้ในการลงทุนนั้น ผู้ลงทุนจะตัดสินใจลงทุนก็ต่อเมื่อเขาคาดว่าจะผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตนั้นจะต้องคุ้ม กับเงินที่เขาได้ลงทุนไปในปัจจุบัน อัตราดอกเบี้ยจึงต้องเข้ามามีบทบาทต่อการตัดสินใจในการลงทุนโดยอัตโนมัติ เพราะโดยทั่วไปเงินทุนที่หน่วยธุรกิจจะนำมาใช้ในการลงทุนนั้น ในกรณีที่หน่วยธุรกิจกู้ยืมเงินทุนมาลงทุน หน่วยธุรกิจก็ต้องคำนึงถึง อัตราดอกเบี้ยของเงินทุนที่ตนกู้ยืมมา และเปรียบเทียบกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนนั้น ส่วนกรณีที่หน่วยธุรกิจใช้เงินทุนส่วนตัว หน่วยธุรกิจก็ต้องคำนึงถึงอัตราดอกเบี้ยในลักษณะของต้นทุน ค่าเสียโอกาส (opportunity cost) ที่เขาจะต้องสูญเสียไปจากการที่เขาเลือกที่จะนำเงินมาลงทุนในโครงการนั้น ๆ แทนที่จะนำเงินทุนดังกล่าวไปลงทุนในทางเลือกอื่น ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่า ไม่ว่าเงินทุนที่หน่วยธุรกิจนำมาใช้ในการลงทุนจะได้มาด้วยวิธีใด การตัดสินใจลงทุนของหน่วยธุรกิจ ย่อมต้องคำนึงอัตราดอกเบี้ยเสมอ

หลักเกณฑ์การตัดสินใจในการลงทุน 2 หลักเกณฑ์ ได้แก่ หลักเกณฑ์มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (net present value : NPV) และหลักเกณฑ์ประสิทธิภาพของการลงทุนหน่วยสุดท้าย (marginal efficiency of investment : ME)

ก. หลักเกณฑ์มูลค่าปัจจุบันสุทธิ

หลักเกณฑ์มูลค่าปัจจุบันสุทธิ หมายถึง การคำนวณหามูลค่าปัจจุบันของผลต่างระหว่างกระแสรายได้และรายจ่ายที่เกิดขึ้นจากการลงทุน ทั้งนี้ เหตุผลที่เราจำเป็นต้องคำนวณหามูลค่าปัจจุบันของรายได้และรายจ่ายจากการลงทุน แทนที่เราจะทำได้ง่ายโดยเพียงการรวมรายได้ที่เกิดขึ้นในแต่ละ

ช่วงเวลามาหักด้วยผลรวมของรายจ่ายในแต่ละช่วงเวลาเพื่อหากำไรสุทธิ เนื่องจากโดยทั่วไปเมื่อกล่าวถึงการลงทุนทางเศรษฐศาสตร์ เราจะหมายถึงการลงทุนที่จะมีกระแสของรายได้และรายจ่ายที่ต่อเนื่องกันไปในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ข. หลักเกณฑ์ประสิทธิภาพของการลงทุนหน่วยสุดท้าย

เราสามารถพิจารณาบทบาทของอัตราดอกเบี้ยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทุนของหน่วยธุรกิจได้อีก ทางหนึ่ง นั่นคือ โดยอาศัยหลักเกณฑ์ประสิทธิภาพของการลงทุนหน่วยสุดท้าย (MEI)

เราสามารถเรียกประสิทธิภาพของการลงทุนหน่วยสุดท้ายได้อีกชื่อหนึ่งว่า อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (internal rate of return : IRR) เมื่อเรานำมาใช้พิจารณาการตัดสินใจลงทุนโดยทั่วไปทางธุรกิจ

ประสิทธิภาพของการลงทุนหน่วยสุดท้ายได้อีกชื่อหนึ่งว่า อัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (internal rate of return : IRR) เมื่อเรานำมาใช้พิจารณาการตัดสินใจลงทุนโดยทั่วไปทางธุรกิจ ประสิทธิภาพของการลงทุนหน่วยสุดท้าย หรืออัตราผลตอบแทนภายในโครงการผลตอบแทน (รายรับ) เท่ากับมูลค่าปัจจุบันของเงินลงทุน (รายจ่าย) ตลอดอายุโครงการ หรืออีก นัยหนึ่งเราอาจกล่าวได้ว่า หมายถึง อัตราผลตอบแทน หรือ อัตราหักลดที่ทำให้มูลค่าสุทธิเท่ากับ ศูนย์ ด้วยเหตุนี้ เราจึงกล่าวได้ว่าอัตราดังกล่าวจึงเป็นอัตราผลตอบแทนที่ทำให้โครงการนั้นคุ้มทุนพอดีนั่นเอง

อัตราดอกเบี้ยจะมีความสัมพันธ์ใน ทิศทางตรงกันข้ามกับการลงทุน กล่าวคือ ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนคงที่แล้ว เมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น การลงทุนจะลดลง ขณะที่เมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลง การลงทุนจะสูงขึ้น

1.3 กำไรที่คาดว่าจะได้รับ

ในการตัดสินใจลงทุนของหน่วยธุรกิจ หน่วยธุรกิจย่อมคาดหวังถึงผลกำไรจากการดำเนินงาน โดยอาศัยทั้งข้อมูลข้อเท็จจริงและการคาดคะเนในอนาคตมาเป็นพื้นฐานในการ คัดเลือก ซึ่งถ้าหากหน่วยธุรกิจคาดคะเนได้ว่า ในอนาคตสินค้าหรือบริการที่ตนผลิตจะสามารถที่จะขายแล้วทำกำไรได้ หน่วยธุรกิจก็ย่อมมีแรงจูงใจที่จะตัดสินใจลงทุนหรือขยายการลงทุนเพิ่มขึ้นได้ แต่ในทางตรงกันข้าม

ถ้าหากหน่วยธุรกิจคาดคะเนได้ว่า ในอนาคตโครงการลงทุนของตนมีโอกาสขาดทุนสูงหน่วยธุรกิจก็จะไม่ทำการลงทุนในโครงการนั้น

1.4 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีถือได้ว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดการลงทุน การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอาจจะอยู่ในลักษณะของการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ การพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ใหม่ และการปรับปรุงระบบการผลิตและการจัดการใหม่ซึ่งหน่วย ธุรกิจในยุคที่มีการแข่งขันทางธุรกิจที่สูงจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องมีการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีให้ทัน เนื่องจากเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเกิดขึ้น หน่วยธุรกิจใดก็ตามที่ไม่ได้มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตของตนย่อมไม่สามารถแข่งขันกับหน่วยธุรกิจที่มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตโดยการลงทุนซื้อเครื่องจักรอุปกรณ์ที่ทันสมัยกว่าได้ ด้วยเหตุนี้ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีการลงทุนเกิดขึ้นตามมาได้

1.5 อัตราภาษี

อัตราภาษีมียุทธพลต่อการตัดสินใจลงทุนของหน่วยธุรกิจได้ 2 ทางด้วยกัน แนวทางแรกคือการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีที่มีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจลงทุนของหน่วยธุรกิจ นั่นคือภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งเป็นภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บจากกำไรหรือรายได้ของผู้ผลิต โดยถ้ารัฐบาลมีการเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราที่สูง ย่อมจะทำให้หน่วยธุรกิจขาดแรงจูงใจในการลงทุน แนวทางที่สอง คือ การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีที่มีผลโดยอ้อมต่อการตัดสินใจลงทุนของหน่วยธุรกิจ นั่นคือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งเป็นภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บจากรายได้ของบุคคลที่เกิดจากการทำงาน การเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีผลโดยอ้อมต่อการลงทุน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีผลต่อรายได้ของครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการซื้อสินค้าและบริการของครัวเรือน ฉะนั้น ในกรณีที่รัฐบาลมีการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราที่สูงครัวเรือนย่อมมีรายได้ลดลงความสามารถในการซื้อสินค้าและบริการจึงลดลงด้วย เมื่อกำลังซื้อในตลาดลดลงหน่วยธุรกิจย่อมขาดแรงจูงใจในการลงทุน

1.6 นโยบายของรัฐบาลและเสถียรภาพทางการเมือง

นโยบายของรัฐบาลและเสถียรภาพทางการเมืองเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนของหน่วยธุรกิจ นโยบายของรัฐบาลอาจจะอยู่ในรูปของนโยบายการคลัง เช่น การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีหรือการใช้จ่ายของรัฐบาลและนโยบายการเงิน เช่น การควบคุมอัตราดอกเบี้ย การจัดสรรสินเชื่อเพื่อการลงทุน ซึ่งในกรณีที่รัฐบาลมีนโยบายที่จะส่งเสริมการลงทุนโดยการดำเนินนโยบายในลักษณะจูงใจหรือส่งเสริมการลงทุน หน่วยธุรกิจย่อมมีแรงจูงใจในการลงทุนเพิ่มขึ้น แต่ถ้าหากรัฐบาลมีนโยบายที่จะควบคุมหรือจำกัดการลงทุนรัฐบาลก็สามารถทำได้การดำเนินนโยบายที่มีลักษณะเพื่อควบคุมหรือจำกัดการลงทุนได้ ทั้งนี้ นอกเหนือจากนโยบายของ รัฐบาลแล้ว เสถียรภาพทางการเมืองก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนได้อีกทางหนึ่งด้วย โดย ถ้าหากสภาวะทางการเมืองภายในประเทศมีเสถียรภาพ อาทิ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลบ่อย หรือไม่มีการปรับคณะรัฐมนตรี หน่วยธุรกิจก็จะมีแรงจูงใจอีกทางหนึ่งในการลงทุนเพิ่มขึ้นได้ แต่ถ้าหากสภาวะทางการเมืองภายในประเทศขาดเสถียรภาพแล้ว หน่วยธุรกิจก็จะขาดแรงจูงใจในการลงทุนได้เช่นกัน